

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๗/๒๕๖๒

เรื่องพิจารณาที่ ๗/๒๕๖๒

วันที่ ๒๗ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒

ประเด็นวินิจฉัย

ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๔ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) หรือไม่ และตั้งแต่เมื่อใด

ความเห็น

กรณีหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ผู้ถูกร้องที่ ๑

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดิน อยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หมายความว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้รัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีที่ได้รับแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ยังคงเป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีนี้ต่อไป การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญนี้ จึงต้องถือเอา วันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ คือ วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ เป็นวันเริ่มต้นเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรี ดังนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ วันที่ถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ประกอบมาตรา ๑๗๖ จึงเป็นวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๖ ประกอบมาตรา ๑๗๔ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสาม ที่บัญญัติห้ามรัฐมนตรี คู่สมรส และบุตรของรัฐมนตรี ต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ที่รับสัมปทานจากรัฐหรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐในลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนนั้น มีเจตนารมณ์เพื่อ ป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่รัฐหรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ ของรัฐมนตรี ป้องกันการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์จากตำแหน่งดังกล่าว ซึ่งเป็นการ ห้ามมิให้รัฐมนตรี คู่สมรส และบุตรของรัฐมนตรีถือหุ้น โดยเด็ดขาดไม่ว่าจะเป็นจำนวนมากหรือน้อย

เท่าใด ในกรณีรัฐมนตรีถือหุ้นมาก่อนที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ก็จะต้องปลดเปลื้องให้พ้นจากการถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวเสีย เพื่อเป็นการแสดงว่ามีได้เจตนากระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ต่างกับกรณีเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัททั่วไปอยู่ก่อนดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ก็ต้องไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวนที่พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติ (ร้อยละ ๕) แสดงว่ารัฐธรรมนูญไม่ได้ห้ามโดยเด็ดขาดเฉพาะกรณีเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัททั่วไปเท่านั้น แต่ถ้ากรณีเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นต้องห้ามโดยเด็ดขาด ต้องอนุโลมใช้กฎหมายดังกล่าวเป็นบทกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง ด้วยการที่ต้องปลดเปลื้องให้พ้นจากการเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นดังกล่าวเสีย ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับตำแหน่ง อันเป็นการป้องกันการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ในขณะดำรงตำแหน่ง มิฉะนั้น ย่อมเป็นการกระทำอันเป็นการต้องห้าม

ส่วนกรณีคู่สมรสและบุตรเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานจากรัฐหรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หรือเป็นเจ้าของกิจการ หรือถือหุ้นในกิจการสื่อสารมวลชนอยู่ก่อนการดำรงตำแหน่งของรัฐมนตรี อันเป็นกรณีที่คู่สมรสและบุตรเป็นผู้ดำเนินการ โดยตรงอยู่ก่อนแล้ว การกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ยังไม่เกิดขึ้นในขณะนั้น คู่สมรสและบุตรย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ ที่จะประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพของตนต่อไป การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของคู่สมรสและบุตร กรณีเข้าดำรงตำแหน่งของรัฐมนตรีแล้ว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ จะกระทำได้แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ ฉะนั้น การบังคับใช้หรือตีความบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคสามนั้นต้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพคู่สมรสและบุตรของรัฐมนตรีเช่นเดียวกับกรณีของบุคคลอื่นด้วย กล่าวคือ การประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพดังกล่าวข้างต้นของคู่สมรสและบุตรของรัฐมนตรีต่อไปนั้น ต้องมิใช่การดำเนินการในลักษณะผู้ถูกใช้ ผู้ร่วมดำเนินการ หรือผู้ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี ให้กระทำการตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ นี้ด้วย มิฉะนั้นย่อมเป็นการกระทำต้องห้าม ซึ่งเป็นปัญหาข้อเท็จจริงที่ต้องมีข้อมูลหลักฐานพิจารณาเป็นรายกรณีไป

สำหรับกรณีที่มีการตีความว่า การถือหุ้นดังกล่าวของรัฐมนตรีไม่ห้ามถึงการถือหุ้นที่มีมาก่อนการเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีด้วยนั้น เห็นว่าเป็นการอ้างถึงการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๑๐ วรรคหนึ่ง (๒) ซึ่งมีข้อความทำนองเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) ซึ่งมีได้ห้าม

การคงไว้ซึ่งการถือหุ้นในบริษัทที่มีลักษณะต้องห้ามนั้น โดยในชั้นยกวาง คณะกรรมการยกวาง รัฐธรรมนูญ ได้เสนอให้เพิ่มบทบัญญัติที่ห้ามถึงการคงไว้ซึ่งการถือหุ้นของบริษัทที่มีลักษณะต้องห้ามด้วย หากประสงค์จะคงไว้ซึ่งหุ้นดังกล่าวต่อไปจะต้องแจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ และต้องโอนหุ้นดังกล่าวให้นิติบุคคลที่จัดการทรัพย์สินของผู้อื่นถือแทน ซึ่งสภาร่างรัฐธรรมนูญไม่เห็นด้วยและได้ตัดร่างบทบัญญัติที่ห้ามการคงไว้ซึ่งการถือหุ้นในบริษัทที่มีลักษณะต้องห้ามออกไป การอ้างว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่ห้ามการถือหุ้นก่อนการเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แม้เข้าดำรงตำแหน่งแล้วก็สามารถถือได้อยู่ นั้น เป็นการอ้างโดยอาศัยเหตุที่ว่ามาตราดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติที่ว่า “คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น” จึงเท่ากับไม่ได้ห้ามกรณีการคงไว้ซึ่งการถือหุ้นไว้ เห็นว่า คำว่า “ผู้ถือหุ้น” กับ “คงไว้ซึ่งความเป็นผู้ถือหุ้น” มีความหมายไม่แตกต่างกัน เพราะการที่รัฐมนตรีถือหุ้นมาก่อนดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีและถือต่อไปหลังจากเข้ารับตำแหน่งแล้ว ก็เรียกว่า “เป็นผู้ถือหุ้น” แม้จะไม่มีคำว่า “คงไว้ซึ่งความเป็นผู้ถือหุ้น” ก็ตาม ถ้าตีความว่าการถือหุ้นในบริษัทต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) ไม่ได้ห้ามการถือหุ้นมาก่อนเข้ารับตำแหน่ง และเมื่อเข้ารับตำแหน่งให้ถือต่อไปได้ เนื่องจากไม่มีคำว่า “คงไว้ซึ่งความเป็นผู้ถือหุ้น” ก็ต้องแปลความได้ในทำนองเดียวกันว่า ไม่ห้ามการเป็นผู้รับสัมปทานหรือการเป็นคู่สัญญากับรัฐที่เป็นมาก่อนเข้ารับตำแหน่ง เมื่อเข้ารับตำแหน่งก็ต้องเป็นต่อไปได้เช่นกัน เพราะไม่มีคำว่า “ไม่คงไว้ซึ่งสัมปทานหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นคู่สัญญากับรัฐ” การตีความเช่นนี้จะทำให้เจตนารมณ์ของมาตรานี้ที่จะให้เป็นมาตรการป้องกันมิให้เกิดการขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับประโยชน์สาธารณะไม่บรรลุผล ดังนั้น จึงเห็นว่า บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) ที่ไม่มีคำว่า “คงไว้ซึ่ง...” ย่อมกินความถึงการห้ามเป็นผู้รับสัมปทานและเป็นผู้สัญญาด้วยรัฐ และการเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท ที่มีมาก่อน รวมถึงการคงไว้ซึ่งการรับสัมปทานหรือเป็นผู้สัญญา และการคงไว้ซึ่งการถือหุ้นบริษัทที่ต้องห้ามดังกล่าว เมื่อดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีแล้ว จึงจะสมดังเจตนารมณ์ที่จะป้องกันการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ในการทำหน้าที่ของรัฐมนตรี

นอกจากนี้ เห็นว่าการห้ามรัฐมนตรี คู่สมรสและบุตรของรัฐมนตรีถือหุ้นในบริษัท ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๖ ประกอบมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสาม เป็นการห้ามถือหุ้นในบริษัทที่รับสัมปทานหรือเป็นผู้สัญญาด้วยรัฐในลักษณะผูกขาดตัดตอน ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ของประเทศชาติ ถือเป็นเรื่องที่สำคัญ ฉะนั้น การตีความการห้ามรัฐมนตรีถือหุ้นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) ควรตีความให้เป็นไปเพื่อป้องกันมิให้มี

การกระทำอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ของประชาชาติ การตีความถ้อยคำ “ต้องไม่เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทที่รับสัมปทาน...” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) ให้หมายเฉพาะการถือหุ้นในขณะที่ดำรงตำแหน่งแล้ว ไม่รวมถึงกรณีถือหุ้นมาก่อนดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แล้วยังคงไว้ซึ่งการถือหุ้นจนดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ย่อมเป็นการตีความที่ไม่เป็นไปเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และไม่เป็นไปเพื่อปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ของประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับการสัมปทานหรือสัญญาที่มีลักษณะผูกขาดตัดตอนดังกล่าว เพราะไม่ว่าจะเป็นกรณีที่รัฐมนตรีถือหุ้นดังกล่าวในขณะที่ดำรงตำแหน่ง หรือถือหุ้นก่อนดำรงตำแหน่งแล้วคงไว้ซึ่งการถือหุ้นต่อมาจนกระทั่งดำรงตำแหน่ง ก็ย่อมก่อให้เกิดสถานการณ์ขัดกันแห่งผลประโยชน์แล้วเหมือนกัน เนื่องจากตำแหน่งรัฐมนตรีเป็นตำแหน่งฝ่ายบริหารมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน เป็นผู้บริหารสูงสุดในแต่ละกระทรวง มีอำนาจพิจารณา ตัดสินใจ วินิจฉัยชี้ขาด ลงมติเรื่องต่าง ๆ ย่อมมีโอกาสที่จะใช้ตำแหน่งหน้าที่หรือใช้อำนาจอันอาจมีผลให้กิจการของบริษัทที่ตนถือหุ้นอยู่นั้นได้รับสัมปทานหรือได้เข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐได้ ทั้งกรณีที่เข้าไปถือหุ้นในบริษัทนั้นในขณะที่ตนดำรงตำแหน่ง และกรณีที่ถือหุ้นก่อนดำรงตำแหน่งและคงไว้ซึ่งการถือหุ้นต่อมาจนดำรงตำแหน่ง อันมีผลให้รัฐมนตรีได้รับประโยชน์ส่วนตัวไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการถือหุ้นดังกล่าวเช่นกัน เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ในลักษณะที่ผลประโยชน์ส่วนตัวได้มาจากการเสียไปซึ่งประโยชน์สาธารณะแล้ว ดังนั้น จึงเห็นว่าการตีความ “ต้องไม่เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท...” ตามมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) นอกจากตีความให้หมายความถึงการถือหุ้นในขณะที่ดำรงตำแหน่งแล้ว ควรหมายความรวมถึงกรณีถือหุ้นมาก่อนดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แล้วยังคงไว้ซึ่งการถือหุ้นจนถึงขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีด้วย จึงจะเป็นการตีความที่สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๖ ประกอบมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสาม ที่มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่รัฐหรือการแสวงหาประโยชน์มิชอบในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรี และให้นำมาบังคับใช้แก่คู่สมรสและบุตรของรัฐมนตรี แม้การตีความในลักษณะดังกล่าวจะกระทบกระเทือนต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวตามมาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๗ อยู่บ้าง แต่ก็ไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุหรือเกินความจำเป็น เพราะตำแหน่งรัฐมนตรีเป็นตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวกับประโยชน์มหาชนหรือประโยชน์ของประชาชาติ หากการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวทำให้ต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งระหว่างประโยชน์ส่วนตัวกับประโยชน์สาธารณะ ย่อมต้องเลือกประโยชน์สาธารณะก่อนประโยชน์ส่วนตัว

เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญนี้ จึงต้องถือเอาวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ คือ วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ เป็นวันเริ่มต้นเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๑ และเมื่อในวันดังกล่าวปรากฏว่า คู่สมรสและบุตรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ถือหุ้นในบริษัทต้องห้ามมาก่อนผู้ถูกร้องที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๑ ถือหุ้นบริษัทต้องห้ามมาก่อนดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) (ซึ่งถือมาตั้งแต่วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒) และผู้ถูกร้องที่ ๑ ถือหุ้นในบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (ซึ่งถือมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๕) วันที่เข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีจึงเป็นวันที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๖ ประกอบมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสาม ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมสิ้นสุดลงเฉพาะตัวโดยทันทีตั้งแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ไม่ใช่สิ้นสุดลงในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย (เทียบเคียงคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๕๑) โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๘) เป็นบทบัญญัติกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีไว้ว่า ต้องไม่เป็นผู้เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๖ หรือมาตรา ๑๘๗ มาแล้วยังไม่ถึงสองปีนับถึงวันแต่งตั้ง การคำนวณนับวันพ้นจากตำแหน่งเพื่อพิจารณาว่า เป็นผู้มีความคุณสมบัติที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีได้หรือไม่ เป็นคนละกรณีกับการสิ้นสุดจากตำแหน่งขณะดำรงตำแหน่งเมื่อมีเหตุให้ต้องสิ้นสุดจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ กรณีเป็นการกำหนดวิธีคำนวณนับวันที่พ้นจากตำแหน่งมาก่อนหน้านั้นแล้ว เพื่อพิจารณาคุณสมบัติผู้ที่จะแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง การคำนวณนับวันพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๘) จึงไม่ได้เกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อกิจการที่ผู้ยื่นได้กระทำขณะดำรงตำแหน่งนั้นแต่ประการใด ดังนั้น จึงมีผลให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่สามารถเป็นรัฐมนตรีได้อีกในภายหน้าเป็นระยะเวลาสองปีโดยเริ่มนับย้อนไปตั้งแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ อันเป็นวันที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๑ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕)

กรณีนายสุวิทย์ เมษินทรีย์ ผู้ถูกร้องที่ ๒

พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และนางสาวภาคนิ วิริยะรังสฤษฎ์ ได้ร่วมกันจัดตั้งบริษัท แฟมิลี่ บิสซิเนส โซไซตี้ จำกัด เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๒ โดยผู้ถูกร้องที่ ๒ ถือหุ้นจำนวน ๑๘,๐๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละ ๑๘ ของจำนวนหุ้นทั้งหมด และบริษัท แฟมิลี่ บิสซิเนส โซไซตี้ จำกัด ได้จดทะเบียนเลิกบริษัท เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๘ โดยมีนางสาวภาคนิ วิริยะรังสฤษฎ์ เป็นผู้ชำระบัญชี ต่อมาวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ผู้ถูกร้องที่ ๒

ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และได้จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๑ โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๔๕ บัญญัติว่า “ห้างหุ้นส่วนก็ดี บริษัทก็ดี แม้จะได้เลิกกันแล้ว ก็ให้พึงถือว่ายังคงตั้งอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็นเพื่อการชำระบัญชี” เมื่อมีการเลิกบริษัทมีผลเป็นการให้บริษัทหยุดประกอบธุรกิจตามปกติของตน และให้กรรมการบริษัทหมดอำนาจในการบริหารกิจการลงเพื่อที่จะให้ผู้ชำระบัญชีได้เข้ามาสะสางบัญชีและการทำงานของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลให้เสร็จสิ้นไป ดังนั้น เมื่อที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัท แฟมิลี บิสซิเนส โซไซตี้ จำกัด มีมติให้เลิกกิจการ และได้แจ้งขอจดทะเบียนเลิกบริษัทไปยังกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ และนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนไว้แล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๕ ก่อนที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยในระหว่างการชำระบัญชีบริษัท แฟมิลี บิสซิเนส โซไซตี้ จำกัด ได้ยุติการประกอบกิจการ ไม่มีรายได้จากการประกอบกิจการแต่อย่างใด มีเพียงรายได้เฉพาะจากดอกเบี้ยของเงินค้ำหุ้นเท่านั้น แม้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ถือหุ้นของบริษัท แฟมิลี บิสซิเนส โซไซตี้ จำกัด จำนวนร้อยละ ๑๕ ซึ่งเกินกว่าร้อยละ ๕ ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ของบริษัท แต่บริษัท แฟมิลี บิสซิเนส โซไซตี้ จำกัด ได้มีการจดทะเบียนเลิกบริษัทก่อนผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้ถูกร้องจึงไม่สามารถดำเนินการจำหน่ายหุ้นเหล่านั้นไม่ว่าจะด้วยการให้หรือขายไปให้เหลือจำนวนหุ้นตามที่กฎหมายกำหนดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคสอง ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้ ดังนั้น จึงถือไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการอันมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ (๒) ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕)

กรณีนายไพรินทร์ ชูโชติถาวร ผู้ถูกร้องที่ ๓

ข้อพิจารณาเบื้องต้นมีว่า บริษัทที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ถือหุ้น เป็นบริษัทอันมีลักษณะเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า

(๑) บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ประกอบกิจการค้าขายเชื้อเพลิง ซึ่งแม้จะมีใช้บริษัทที่ได้รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญากับรัฐที่มีลักษณะผูกขาดตัดตอนก็ตาม แต่บริษัท ปตท. จำกัด

(มหาชน) เป็นบริษัทผู้ลงทุนในบริษัทอื่น (Holding Company) เช่น ถือหุ้นในบริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทที่ได้รับสัมปทานเพื่อประกอบกิจการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมจากกระทรวงพลังงาน ร้อยละ ๖๕.๒๕ (ข้อมูล ณ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑) อันเป็นจำนวนมากพอที่จะครอบงำกิจการได้ เมื่อบริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ได้รับสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐ จึงเป็นบริษัทอันมีลักษณะเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) การถือหุ้นในบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จึงเป็นการถือหุ้นอันมีลักษณะเป็นการต้องห้ามโดยทางอ้อม

(๒) บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) ประกอบกิจการด้านปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ ซึ่งแม้จะมีใช้บริษัทที่ได้รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญากับรัฐที่มีลักษณะผูกขาดตัดตอนก็ตาม แต่บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทผู้ลงทุนในบริษัทอื่น (Holding Company) คือ บริษัท ไทยแท็งก์ เทอร์มินอล จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ได้รับสัมปทานจัดการและประกอบกิจการทำขนถ่ายและคลังเก็บสินค้าเหลว จากการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ร้อยละ ๕๑ (ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒) อันเป็นจำนวนมากพอที่จะครอบงำกิจการได้ เมื่อบริษัท ไทยแท็งก์ เทอร์มินอล จำกัด ได้รับสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐ จึงเป็นบริษัทอันมีลักษณะเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) การถือหุ้นในบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) จึงเป็นการถือหุ้นอันมีลักษณะเป็นการต้องห้ามโดยทางอ้อม

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และคำชี้แจงของผู้เกี่ยวข้อง พร้อมเอกสารประกอบ รับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ โดยในระหว่างดำรงตำแหน่งดังกล่าว ผู้ถูกร้องที่ ๓ ถือหุ้นใน (๑) บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จำนวน ๕,๐๐๐ หุ้น โดยเป็นหุ้นที่มีมาก่อนที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ข้อมูล ณ วันที่ปิดสมุดทะเบียน ๕ มีนาคม ๒๕๕๘ จำนวน ๖๐,๐๐๐ หุ้น ณ วันที่ปิดสมุดทะเบียน ๘ มีนาคม ๒๕๕๙ จำนวน ๒๐,๐๐๐ หุ้น ณ วันที่ปิดสมุดทะเบียน ๕ กันยายน ๒๕๕๙ จำนวน ๒๐,๐๐๐ หุ้น ณ วันที่ปิดสมุดทะเบียน ๓ เมษายน ๒๕๖๐ จำนวน ๑๕,๐๐๐ หุ้น ณ วันที่ปิดสมุดทะเบียน ๕ กันยายน ๒๕๖๐ จำนวน ๑๕,๐๐๐ หุ้น และ ณ วันที่ปิดสมุดทะเบียน ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๕,๐๐๐ หุ้น และ (๒) บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) จำนวน ๕๐,๐๐๐ หุ้น โดยเป็นหุ้นที่มีมาก่อนที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ข้อมูล ณ วันที่ปิดสมุดทะเบียน ๑ มีนาคม ๒๕๕๙ จำนวน

๕๐,๐๐๐ หุ้น ณ วันที่ปิดสมุดทะเบียน ๖ กันยายน ๒๕๕๕ จำนวน ๕๐,๐๐๐ หุ้น ณ วันที่ปิดสมุดทะเบียน ๗ มีนาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๕๐,๐๐๐ หุ้น และ ณ วันที่ปิดสมุดทะเบียน ๕ กันยายน ๒๕๖๐ จำนวน ๕๐,๐๐๐ หุ้น และต่อมาผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ทำสัญญาจัดการกองทุนส่วนบุคคลโดยโอนหุ้นของทั้งสองบริษัทดังกล่าวให้บริษัทหลักทรัพย์ ไทยพาณิชย์ จำกัด แล้ว เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐ กรณีมีข้อมูลหลักฐานให้เห็นว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้พยายามจัดการปลดปล่อยให้พ้นจากการถือหุ้น ต้องห้ามดังกล่าวแล้ว ข้อเท็จจริงจึงยังรับฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ มีเจตนากระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ อันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๖ ประกอบมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสาม จึงไม่มีเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๓ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕)

ส่วนคู่สมรสผู้ถูกร้องที่ ๓ ถือหุ้นในบริษัทต้องห้ามมาก่อนผู้ถูกร้องที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ และกรณีบุตรผู้ถูกร้องที่ ๓ ถือหุ้นบริษัท วิจิตรภัณฑ์ ปาล์มออยล์ จำกัด (มหาชน) ประกอบกิจการสวนปาล์มน้ำมัน โดยได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ซึ่งมีสถานะเป็นหน่วยงานของรัฐ ให้เข้าทำการปลูกสร้างสวนป่าหรือปลูกไม้ยืนต้นภายในป่าสงวนแห่งชาติ กรณีจึงเป็นการที่รัฐให้สิทธิกับบริษัท วิจิตรภัณฑ์ ปาล์มออยล์ จำกัด (มหาชน) ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชาติหรือสิทธิประโยชน์อันเป็นสาธารณะในที่ดินของรัฐ แต่เนื่องจากหนังสืออนุญาตของบริษัท วิจิตรภัณฑ์ ปาล์มออยล์ จำกัด (มหาชน) ได้สิ้นอายุลงเมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๘ แล้ว และหนังสืออนุญาตดังกล่าวก็มีได้มีการต่ออายุแต่อย่างใด การเข้าไปในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติหลังจากที่หนังสืออนุญาตได้สิ้นอายุลง เป็นไปโดยผลจากคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลาง ไม่ได้เกิดจากการเข้ารับสัมปทานจากรัฐ ดังนั้น หลังจากที่หนังสืออนุญาตได้สิ้นอายุลงเมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๘ บริษัท วิจิตรภัณฑ์ ปาล์มออยล์ จำกัด (มหาชน) จึงไม่ใช่บริษัทที่ได้รับสัมปทานจากรัฐอันมีลักษณะเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) อีกแต่อย่างใด

กรณีนายธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ ผู้ถูกร้องที่ ๔

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบ รับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๔ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๕ และผู้ถูกร้องที่ ๔ ได้ลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒ โดยในระหว่างการดำรงตำแหน่งดังกล่าว นางสุภาพร เจริญเศรษฐศิลป์ คู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๔ ได้ถือหุ้นบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทที่ถือประทานบัตรที่รัฐออกให้รวมจำนวน ๕,๐๐๐ หุ้น โดยเป็นหุ้นที่มีมาก่อน

ผู้ถูกร้องที่ ๔ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน ๔,๒๐๐ หุ้น และเป็นหุ้นที่ซื้อเพิ่มภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องที่ ๔ ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการแล้วอีกจำนวน ๘๐๐ หุ้น (ซื้อเมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๐) รวมเป็นหุ้นที่ถือจำนวน ๕,๐๐๐ หุ้น (ข้อมูล ณ วันกำหนดสิทธิ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ จำนวน ๕,๐๐๐ หุ้น ณ วันที่ปิดสมุดทะเบียน ๙ เมษายน ๒๕๖๑ จำนวน ๕,๐๐๐ หุ้น)

สำหรับบริษัทที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๔ ถือหุ้น คือ บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) เดิมประกอบกิจการผลิตปูนซิเมนต์ และสินค้าวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ ต่อมาได้ปรับปรุงโครงสร้างเปลี่ยนแปลงการประกอบกิจการของบริษัทโดยตั้งบริษัทลูกต่าง ๆ ขึ้นเพื่อเป็นผู้ดำเนินการผลิตและขายสินค้า แต่บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ยังคงมีประธานบอร์ดอื่น ๆ อันเนื่องมาจากที่บริษัทประกอบกิจการปูนซิเมนต์ดังกล่าวมาก่อน อีกทั้งเป็นการทำเหมืองในพื้นที่ป่าไม้ บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) จึงได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติจากกรมป่าไม้ เป็นบริษัทที่ได้รับประธานบอร์ดอันเนื่องจากการประกอบกิจการผลิตปูนซิเมนต์ดังกล่าว บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) จึงเป็นบริษัทที่รับสัมปทาน อันมีลักษณะเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒)

การที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๔ ถือหุ้นในบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน ๕,๐๐๐ หุ้น ซึ่งได้มาก่อนและหลังผู้ถูกร้องที่ ๔ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกรณีถือหุ้นมาก่อนผู้ถูกร้องที่ ๔ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ส่วนการถือหุ้นหลังการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๔ แล้ว ถือเป็นการกระทำต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๖ ประกอบมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสาม อันเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๔ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕)

ส่วนข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๔ ที่อ้างว่าคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๔ มิได้มีเจตนาที่จะซื้อหุ้นสัมปทานเนื่องจากไม่ทราบมาก่อนว่าหุ้นบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) เป็นหุ้นบริษัทที่รับสัมปทานนั้น เห็นว่าหัวใจสำคัญของการลงทุนในหุ้นนั้น ก่อนที่นักลงทุนจะตัดสินใจเข้าไปลงทุนในบริษัทใด ๆ ผู้ลงทุนย่อมจะต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานของบริษัทที่ประสงค์จะลงทุนเสียก่อนว่าบริษัทนั้นน่าสนใจลงทุนหรือไม่ โดยดูจากลักษณะและรูปแบบการดำเนินธุรกิจ ความสามารถในการแข่งขัน และศักยภาพในการทำกำไร รวมถึงผลประกอบการและสถานะทางการเงินของบริษัทว่ามีแนวโน้มเป็นอย่างไร ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ ๔ ดังกล่าว จึงยอมมิใช้วิสัยของนักลงทุนโดยทั่วไป อีกทั้งหากยินยอม

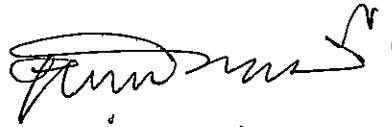
หรือปล่อยให้มีการอ้างเหตุแห่งความไม่รู้ดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๔ กล่าวอ้างแล้ว มาตรการที่มุ่งจะใช้ในการป้องกันมิให้เกิดการขัดกันแห่งผลประโยชน์ก็มิอาจที่จะบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญได้เลย แม้ผู้ถูกร้องที่ ๔ จะอ้างว่าจำนวนหุ้นที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๔ ถืออยู่นั้น คิดเป็นจำนวนเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) และคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๔ ไม่มีสิทธิบริหารกิจการและไม่มีสิทธิเข้าประชุมกรรมการของบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ก็ตาม แต่การถือหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๔ ก็ย่อมถือเป็นการกระทำอันมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนุญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) แล้ว เพราะรัฐธรรมนุญห้ามการเข้าถือหุ้นในบริษัทที่รับสัมปทานจากรัฐ โดยไม่ได้ระบุว่าจะต้องถือหุ้นจำนวนเท่าใดและไม่ได้ระบุว่าจะต้องมีอำนาจบริหารงานหรือครอบงำกิจการหรือไม่ การถือหุ้นเพียงหุ้นเดียวก็ย่อมเป็นการถือหุ้นตามความหมายในรัฐธรรมนุญแล้ว ถึงแม้ว่าผู้ถือหุ้นจะไม่มีอำนาจบริหารหรือครอบงำกิจการก็ตาม จึงไม่อาจพิจารณาเป็นอย่างอื่นได้ และแม้คู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๔ จะได้ขายหุ้นที่ซื้อมาเพิ่มจำนวน ๘๐๐ หุ้น ดังกล่าวทันทีในราคาขาดทุนภายหลังจากที่ได้รับทราบการแจ้งข้อกล่าวหาจากคณะกรรมการได้สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งไปแล้วก็ไม่อาจมีผลเป็นการลบล้างการกระทำอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนุญดังกล่าวซึ่งได้กระทำลงไปแล้วได้

มีข้อที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า เมื่อศาลวินิจฉัยให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๔ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนุญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) แล้ว มีผลนับแต่เมื่อใด

รัฐธรรมนุญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) บัญญัติให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๖ หรือมาตรา ๑๘๗ ดังนั้น เหตุแห่งความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๔ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวในคดีนี้คือ การที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๔ ถือหุ้นในบริษัทที่รับสัมปทานตามรัฐธรรมนุญ มาตรา ๑๘๖ ประกอบมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสาม ซึ่งหมายถึงว่า เมื่อมีเหตุการณใดเหตุการณหนึ่งตามที่กำหนดไว้เกิดขึ้น ความเป็นรัฐมนตรีย่อมต้องสิ้นสุดลงทันที ไม่ใช่สิ้นสุดลงในวันที่ศาลรัฐธรรมนุญมีคำวินิจฉัย แม้ข้อเท็จจริงจะปรากฏว่าความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๔ ได้สิ้นสุดลงด้วยเหตุลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ไปแล้วก่อนที่ศาลรัฐธรรมนุญจะมีคำวินิจฉัยในคดีนี้ก็ตาม แต่ก็เป็นคนละเหตุกันกับกรณีตามคำร้องนี้ จึงมิได้มีผลทำให้เหตุความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๔ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนุญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) ตามคำร้องนี้จำต้องระงับตามไปด้วย ประกอบกับเหตุความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนุญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) เชื่อมโยงและมีผลต่อคุณสมบัติและ

ลักษณะต้องห้ามของการเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๘) กรณีจึงเป็นการจำเป็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๔ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวนับแต่วันที่มิเหตุตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) มิใช่ นับแต่วันที่มิเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๔ สิ้นสุดลงด้วยเหตุลาออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๒)

ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๔ เป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ซึ่งต้องถึงวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ อันเป็นวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้เป็นวันเริ่มต้นเข้ารับตำแหน่งของผู้ถูกร้องที่ ๔ เมื่อคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๔ ซื้อหุ้นเพิ่มเติมวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๐ ขณะหรือภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องที่ ๔ เข้ารับตำแหน่งอีกจำนวน ๘๐๐ หุ้น จึงถือได้ว่าการกระทำอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๖ ประกอบมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสาม เกิดขึ้นในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๐ แล้ว อันเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๔ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) นับแต่วันดังกล่าวนั้น และจะมีผลให้ผู้ถูกร้องที่ ๔ ไม่สามารถเป็นรัฐมนตรีได้อีกในภายหน้าเป็นระยะเวลา ๒ ปี โดยเริ่มนับย้อนไปตั้งแต่วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๐ อันเป็นวันที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๔ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕)

(นายอุดมศักดิ์ นิติมานตรี)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ